herpy

SALAMANDRE

Trådvandsalamander

Lissotriton helveticus

Lissotriton helveticus er en lille vandsalamander på 5-10 cm fra Vesteuropa. Den kendes på den uplettede strube og, i yngletiden, på hannens tynde halespids og sorte svømmehud mellem bagtæerne. Arten er køleelskende og tilpasningsdygtig, mere vandbunden end de fleste små vandsalamandre, og trives i et køligt akvaterrarie.

Familie: Salamandridae Engelsk: Palmate Newt Tidligere navn: *Triturus helveticus* Udgivet 16. november 2026

Mild hudgift

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**5-10 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**4-12 år**
Aktiv	**Skumring og nat**
Levevis	**Semi-akvatisk**
Biotop	**Vådområde og tempereret skov og eng**
Hudgift	**Mild** Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**10-18 °C**
Temperatur, nat	**8-14 °C**
Luftfugtighed	**80-100 %**
Vand	**Akvaterrarie** dybde 10-20 cm
Vandtemperatur	**10-18 °C**
UVB	**Ikke nødvendig**
Vinterhvile	**5-10 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter, små leddyr (springhaler, bananfluer) og orme/snegle**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Larver i vand**
Æglægning	**I vand**
Kønsmoden	**24-36 mdr.**
Æg pr. sæson	**150-440**
Klækning	**8-28 dage**
Larvetid	**45-105 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Små vanddyr (dafnier, myggelarver)**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Ingen CITES-papirer. Arten er ikke fredet i Danmark og står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde (BEK nr. 1261 af 17.11.2015). Regler for handel med og indførsel af salamandre på grund af Bsal: kontakt Fødevarestyrelsen.

Om arten

Lissotriton helveticus er en af de mindste vandsalamandre i Europa. Hannerne bliver 5-9 cm, hunnerne er lidt større og når op til 10 cm. Begge køn er olivenbrune til brune med nogle mørke pletter, som hos hunnerne undertiden danner to linjer langs ryggen. Fra snuden går en mørk stribe gennem øjet. Undersiden er gul til lys orange og hvidlig på siderne; bugen kan have

enkelte mørke pletter, men struben er altid uplettet. Det er det sikreste kendetegn over for *L. vulgaris*.

Huden er tør og fløjlsagtig på land og glat i vand. I yngletiden får hannen en lav, glat rygkam, som er højere på halen, lister langs ryggens sider, der giver kroppen et kantet tværsnit, kraftig sort svømmehud på bagfødderne og en 4-7 mm lang tråd for enden af den butte hale. Hunnen får hverken kam, tråd eller svømmehud, men har en orange stribe på halen. Hannens kloak er større og mørkere end hunnens. Er der rovdyr som guldfisk i vandet, udvikler hannerne kam, tråd og svømmehud mindre kraftigt.

Arten blev beskrevet i 1789 og hørte længe til slægten *Triturus*, før de små vandsalamandre blev samlet i *Lissotriton*.

Huden har giftkirtler. Giften er ikke målt hos *L. helveticus* selv, men hudsekretet hos slægten *Lissotriton* indeholder lave mængder af giftstoffer og kan irritere slimhinder. Vask hænderne efter håndtering. Temperamentet er roligt, og i naturen bliver dyrene op til 12 år.

Udbredelse og levested

Lissotriton helveticus lever i Vesteuropa, fra Storbritannien, også Skotland, til det nordlige Spanien og Portugal. Mod øst når den Elben i Tyskland, Tjekkiet og de lavere og mellemste dele af Alperne i Schweiz. Den findes fra havniveau op til 2.500 m i Pyrenæerne, men er mest almindelig i 500-1.500 m højde. Arten er den almindeligste vandsalamander i Frankrig, men sjælden i Belgien og Holland, og på Den Iberiske Halvø er bestandene spredte. I det sydvestlige Irland er den fundet for nylig, og det er uklart, om bestanden er oprindelig.

> **Oprindelig udbredelse:** Storbritannien, Frankrig, Belgien, Nederlandene, Luxembourg, Tyskland, Schweiz, Tjekkiet, Spanien og Portugal.

LEVESTED

Lissotriton helveticus lever i skov, moser, på græsarealer og i haver, og den yngler i både små og store vande, helst fiskefrie, sure damme. Arten er særlig almindelig på hede og højmose, hvor den yngler i lave damme på sur bund, og den tåler også let brakvand.

På land er dyrene mest aktive om natten og holder til under sten, træ og løv. De tåler tørt vejr bedre end *L. vulgaris* og findes ofte længere fra vand. Ynglesæsonen går oftest fra februar til maj. Vinterhvilen foregår normalt på land, undertiden i vandet, og på Den Iberiske Halvø er dyrene ofte aktive hele året.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Lissotriton helveticus er mere vandbunden end de fleste små vandsalamandre, og i et anlæg bliver mange dyr i vandet det meste af året og går kun på land i en kort periode sidst på sommeren. Et akvaterrarie på 60 × 30 × 30 cm passer til op til 4 voksne dyr, og et større giver mere ro. Vanddelen fylder det meste af bunden, er 10-20 cm dyb og beplantet med bløde vandplanter som vandpest, tusindblad og vandmos, som hunnen kan folde æg ind i. Landdelen kan være en ø af sten eller en flydende plade med jord, sphagnum og mos, så dyrene selv kan skifte mellem vand og land, og bark og kork giver skjul.

Dyrene klatrer op ad glas og presser sig gennem små sprækker, så anlægget skal have et tætsluttende låg, der også holder på fugten, men giver ventilation. Landdelen skal være fugtig, men aldrig gennemvædet. De nyforvandlede unger lever på land og skal have et anlæg uden dybt vand.

TEMPERATUR

Lissotriton helveticus er køleelskende. Dagtemperaturen er 10-18 °C og nattemperaturen 8-14 °C. Varme over 20 °C i længere tid skal undgås. Arten er aktiv helt ned mod frysepunktet, men holder op med at æde under omkring 2 °C. Stil anlægget køligt uden direkte sol; i varme somre kan en køler, en ventilator over vandet eller en kælder hjælpe.

Til yngel passer omkring 15 °C efter en kølig periode. Vinterhvilen kan foregå på land i fugtigt mos og løv eller i vandet i et koldt, frostfrit rum, hvor dyrene stadig æder lidt i milde perioder. Den varer 8-12 uger ved 5-10 °C, typisk fra november til februar; tallene er lånt fra *L. vulgaris*.

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Huden tørrer hurtigt ud, så luftfugtigheden over landdelen skal være 80-100 %. Sprøjt landdelen med afkloreret vand en til to gange dagligt, og lad mos og jord holde på fugten, uden at det bliver sumpet. God ventilation forebygger skimmel og stillestående luft. Bliver det for tørt, gemmer dyrene sig eller søger mod vandet, og huden bliver mat.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Vanddelen er 10-20 cm dyb og 10-18 °C varm. Brug afkloreret postevand, postevand der har stået nogle dage, eller regnvand. Arten lever gerne i sure, bløde vande og tåler lav pH, men klor er skadeligt. Et lille filter med svag strøm holder vandet rent; uden filter skiftes en tredjedel ugentligt, og foderrester fjernes dagligt. Bunden kan være bar eller af groft sand eller store sten, aldrig fint grus, som kan sluges. Padder optager stoffer gennem huden, så sæbe, rengøringsmidler og håndcreme må ikke komme i nærheden af vandet.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendigt for arten, der lever skjult og er nataktiv. Almindeligt LED-lys i 10-12 timer om dagen giver planterne det, de skal bruge, og mere lys om foråret hjælper dyrene i yngleform. Lampen må ikke varme vandet op. Planter og skjul skal give rigelig skygge.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Lissotriton helveticus æder alle små dyr, den kan sluge. I vandet får den dafnier, tubifex, myggelarver og frosne myggelarver, og den tager også frosset foder fra bunden. På land får den små regnorme, hvide orme, bladlus, bananfluer, små bænkebidere og små snegle. På land tages ubevægeligt foder sjældent, så landfoder skal være levende.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen med små portioner. Foderdyrene skal være små, for arten er lille. Et varieret foder gør tilskud mindre vigtigt, men til unger og til hunner i æglægningstiden kan foderet drysses med kalk og vitaminer til padder.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er fredelig og kan holdes i par eller i grupper med flere hunner end hanner, så hunnerne får ro i yngletiden. Mange planter og gode skjul hjælper også. Dyrene kan holdes sammen med andre små vandsalamandre af samme størrelse og med de samme temperaturkrav, men ikke med større kamsalamandre, der æder dem, og ikke med fisk. Dyrene bør ikke håndteres mere end nødvendigt; skal et dyr flyttes, så brug våde hænder, en lille ketsjer eller en kop. Hold låget lukket, for dyrene er gode til at slippe ud.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

I yngletiden kendes hannen på den lave kam, tråden for enden af halen, den sorte svømmehud og den svulmende kloak. Hunnen er lidt større, har en orange stribe på halen og hverken kam eller tråd. Uden for yngletiden kendes hannen på den større og mørkere kloak, mens unger næsten ikke kan skelnes. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-3 år. Et par eller en gruppe med flere hunner end hanner sikrer, at hunnerne bliver parret.

PARRING

Yngletiden udløses af stigende temperatur og dagslængde efter en kølig periode, oftest fra februar til maj. Dyrene flyttes til vanddelen, eller vandstanden og temperaturen hæves. Hannerne kan have yngledragt allerede midt om vinteren, når dyrene overvintrer i vand. Parringen følger et fast mønster: hannen svømmer foran hunnen, snuser til hendes kloak og vifter med halen, så duftstoffer driver mod hende. Er hun interesseret, følger hun efter, og han afsætter en sædpakke, som hun optager med kloakken. Befrugtningen er indvendig.

ÆG OG LARVER

Hunnen lægger 150-440 æg i løbet af en sæson, ét ad gangen, hvert foldet ind i et blad af en vandplante. Æglægningen kan strække sig fra marts til juni. Æggene er 1,3-1,8 mm, med geléhylster 2-3 mm, og ligner æggene hos *L. vulgaris*. Tusindblad, vandmos og vandpest er gode at lægge i. Voksne dyr æder æg og små larver, så æggene eller de voksne flyttes til et særskilt kar med samme vand.

Larverne klækker efter 8-21 dage, ved lave temperaturer efter omkring fire uger, og er 8-14 mm lange. De har ydre gæller og to små hæfteorganer på hovedet, som de hænger fast i planterne med de første dage, mens de lever af blommen. Derefter er larverne rovdyr og vil kun have levende foder: først infusionsdyr og nyklækkede dafnier eller artemia, senere cyclops, større dafnier, myggelarver og hvide orme. Foderet gives dagligt i rent, køligt vand, og de første uger skiftes højst 10-20 % af vandet ad gangen. Larverne sorteres efter størrelse, for larver æder også æg og mindre larver. De bliver 3-4 cm.

METAMORFOSE

Larverne forvandles efter 1,5-3,5 måneder, afhængigt af temperatur og foder; nogle larver overvintrer i vandet og forvandles først året efter. Når alle fire ben er udviklet, trækkes gællerne og halens hudsøm tilbage, og larverne spiser ofte mindre i den fase. Sænk vandstanden til et par centimeter, og læg sten, kork eller flydeplanter ud, så de forvandlede dyr kan gå op uden at drukne. Ungerne forlader vandet ved omkring 25 mm og flyttes til et landanlæg. Sjældent bliver dyr kønsmodne med gæller og bliver i vandet hele livet.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger lever på land, indtil de er kønsmodne efter 2-3 år. Hold dem i et fugtigt, køligt terrarie med et lag jord, græstørv eller mos, bark og blade. Hvide orme kan sættes ud i jorden, hvor de formerer sig og giver ungerne noget at jage, og derudover fodres der ofte med bladlus, springhaler, bananfluer uden vinger og små bænkebidere. Hold ungerne sorteret efter størrelse og adskilt fra de voksne. Om vinteren kan de stå køligt i et uopvarmet rum og fodres sjældnere. Først som kønsmodne flyttes de til et akvaterrarie.

Sundhed og typiske fejl

De vigtigste problemer ved pasningen er:

- Varme: længere tids temperaturer over 20 °C stresser dyrene, giver dårlig appetit og kan føre til sygdom og død. Hold anlægget køligt.
- Udtørring: huden er sart og tørrer hurtigt ud, hvis landdelen ikke holdes fugtig.
- Svampeinfektioner og hudsår, ofte efter dårlig vandkvalitet eller for mange dyr. Brug rent, afkloreret vand, og skift det jævnligt.
- Forstoppelse: fint grus og sand kan sluges. Brug bar bund, groft sand eller store sten.
- Larver, der flyder med bugen opad: underfodrede larver eller larver, der står for tæt, kan sluge luft. Læg larven i en skål med så lidt vand, at den ikke kan vende sig, og giv rigeligt foder.
- Infektioner, der breder sig i en gruppe. Dyr med hævelser, sløvhed, blødninger i huden eller manglende appetit flyttes straks til et særskilt kar.

Svampen *Batrachochytrium salamandrivorans* (Bsal) er dødelig for mange salamandre. Nye dyr holdes i karantæne, før de sættes sammen med andre, hvert anlæg har sit eget udstyr, og hænder og redskaber rengøres mellem anlæggene. Dyr, vand og redskaber må aldrig komme i kontakt med vildtlevende padder, og foder fra damme med vilde padder kan bære smitte. Opdrættede dyr bærer sjældnere sygdomme og parasitter end dyr fra naturen. Søg en dyrlæge med forstand på padder, hvis et dyr bliver sygt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.